

MΙΑ τῶν πρώτων σκέψεων, ἃς φέρει εἰς τὸν νοῦν ἡ τέλεισις τῶν νέων Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, εἶνε ἡ σύγκρισις τῆς Ἑλλάδος τοῦ 393, τοῦ τελευταίου ἔτους, καθ' ὃ ἐτελέσθησαν τὰρχαῖα Ὀλύμπια, καὶ τῆς τοῦ 1896, ὅτε ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἔγεινε τὸ πρῶτον θέατρον τῆς νέας πανηγύρεως.

Πεντεκαίδεκα ὅλοι αἰῶνες διῆλθον ἐν τῷ μεταξῷ, χρόνος μακρὸς, καθ' ὃν ἐν μέσῳ περιπετειῶν ποικίλων καὶ ἀληθμονήτων ἡ Ἑλληνικὴ πατρίς μετέβαλε πολλαχῶς τὴν ὄψιν. Ἡ Ἑλλὰς τοῦ 393, τῆς διακοσιοστῆς ἐνενηκοστῆς τρίτης Ὀλυμπιάδος, εἶνε ὅλως διάφορος τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1896, τῆς διακοσιοστῆς ἐνενηκοστῆς τετάρτης Ὀλυμπιάδος. Ἐκείνη μὲν εἶνε ἡ πρεσβυτις ἡ γεγήρακυῖα ὑπὸ τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τῶν συμφορῶν, ἀλλὰ περισώζουσα καὶ ὑπὸ τὰς ρυτίδας τοῦ γήρατος τῆς ἀρχαίας αὐτῆς καλλονῆς τὰ ἀπαράφθορα ἔχνη. Αὕτη δὲ ἡ νεάζουσα καὶ ἄπηκτος ἀκόμη κόρη ἡ ὀλισθαίνουσα κατὰ τὰ πρῶτα αὐτῆς βήματα καὶ μετεωριζομένη καὶ σφαλλομένη μὲν ὑπὸ τῶν ταλαντεύσεων τῆς ἀπειρίας, ἀλλὰ βαίνουσα ὁμῶς οὐχ ἤττον σθεναρῶς πρὸς τὰ πρόσω. Ὡς δ' ἡ ἀρχαία ἐκείνη Ἀνδρομάχη ἡ πρὸς τὸν Ἑκτορα συχνῶς ἐντροπαλιζομένη, οὕτω στρέφει καὶ ἡ νέα Ἑλλὰς διηνεχῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ ἀπώτερον καὶ ἐγγύτερον παρελθόν, ἡ δὲ συχνὴ αὕτη πρὸς τὰ παρελθόντα ἐπιστροφή αὐξάνει μὲν ἐνίοτε τοῦ βήματος τὸ ἀσταθές, ἀλλὰ καὶ κανονίζει συνάμα τὴν πορείαν, οἶονεὶ ἐπιβάλλουσα εἰς αὐτὴν πρόγραμμα ὠρισμένον.

Καταργῶν ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδοσίος τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ἤθελε καὶ διὰ τούτου τοῦ μέσου νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὁ δὲ χρυσελεφάντινος Ζεὺς τοῦ Φειδίου, ἀπαγόμενος ἐξ Ὀλυμπίας καὶ μεταφερόμενος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔπαυεν ὧν τὸ σέβασμα τῶν Ἑλλήνων ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ μετεβάλλετο ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Βυζαντιακοῦ κράτους εἰς ἀξιοθέατον μόνον ἔργον τέχνης, εἰς ἀπλοῦν ἀντικείμενον μουσείου. Ἐκεῖ δὲ ὅπου ἐπὶ δώδεκα σχεδὸν ὅλους αἰῶνας ἀντήχει ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις ἤρχιζε ἡ διάλυσις καὶ ἡ πλοῦτος ἡ ἐρημία. Ἐν ᾧ δὲ οἱ σεισμοὶ ἠρειπίουν τὸν ἀρχαῖον κόσμον τῆς Ὀλυμπίας καὶ ἡ ἄμμος τοῦ Κλαδέου ἐκάλυπτε τὴν ἱερὰν Ἄλτιν, ἤρχιζον σιγῶντα τὰρχαῖα μαντεῖα καὶ ὁ χρησιμοδότης Φοῖβος τῶν Δελφῶν ἔπαυεν ἔχων καλύβην καὶ μάντιδα δάφνην. Εἰς μάτην ὁ ὄνειρόπληκτος Ἰουλιανὸς ἐφαντάζετο καὶ ἐνήργει τὴν ἀνάστασιν τῶν πεπτωκότων εἰδώλων. Ὁ ἀρχαῖος κόσμος εἶχεν ἐκλίπει, αἱ ἀρχαῖαι πόλεις εἶχον πέσει, οἱ ἀρχαῖοι θεοὶ εἶχον φυγαδευθῆ ὑπὸ τοῦ Ναζωραίου. Ἡ γλαυξ ἔκρωζεν ἐπὶ τῶν ἠρημωμένων ναῶν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, καὶ εἶχον ξηρανθῆ αἱ πλάτανοι τοῦ σπαρτιατικοῦ Πλατανιστᾶ. Ἡ Ἑλλάς εἶχε μεταβληθῆ εἰς μέγαν ἐρειπιῶνα.

Πενιχρὸς καὶ ταλαίπωρος εἶνε ὁ μακραίων βίος τῆς ἐκ τῶν ἐρειπίων τοῦ ἀρχαίου κόσμου κατὰ μικρὸν ἐξανισταμένης νέας Ἑλλάδος. Τὸ κέντρον τοῦ πολιτικοῦ βίου ἔχει μετατεθῆ παρὰ τὰς χαριτωμένας ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου, καὶ ἐκεῖ αὐτοκράτορες πανίσχυροί κράτους, ὅπερ ἀποβαίνει μὲν Ἑλληνηκὸν σὺν τῷ χρόνῳ, ἀποβαλὸν πάσας τὰς ῥωμαϊκὰς παραδόσεις, ἀλλὰ καὶ διατηρεῖ ἐν μέρει χαρρακτῆρα οὕτως εἰπεῖν πανανατολικόν, συγκρατοῦσι μετὰ σθένους τὰς ἡνίας τῆς ἀρχῆς ἐπὶ μίαν ὅλην χιλιετηρίδα καὶ πλέον, παλαίοντες πρὸς μυρίους πολεμίους. Ἄλλ' ἐν ᾧ οἱ κορφυρογέννητοι τοῦ Βυζαντίου πανηγυρίζουσι τὰς μεγάλας αὐτῶν βασιλικὰς νίκας ἢ δαμάζονται ὑπὸ τῆς μοιραίας ἰσχύος τοῦ πεπρωμένου, αἱ χῶραι τῆς ἐντεῦθεν Ἑλλάδος τίθενται οἰονεὶ ἐν μοίρᾳ Καρρός. Δίχην Κορυβάντων ἐπεισδατοῦσιν εἰς τὰ τεμένη τῆς ἀρχαίας δόξης τοῦ Ἑλληνισμοῦ οἱ ἐπιδρομεῖς τοῦ Βορρᾶ καὶ

τῆς Δύσεως, καὶ τέλος ὁ χριστιανικὸς Ἑλληνισμὸς μετ' ὀδύνης βλέπει ἐγκαθιδρυμένην ἐν μέσῳ τῶν ἀρχαίων ἐρείπιων τὴν σημαίαν τῆς ἡμισελήνου.

Ἄλλ' οὔτε ἡ μακρὰ παρακμή, οὔτε ὁ βάρβαρος κατακτητὴς ἠδυνήθησαν νὰ καταπνίξωσι τὴν ιδέαν τῆς ἐλευθερίας ἐν τῇ γῇ ἣτις εἶχε γαλουχήσει αὐτήν. Αἱ συμφοραὶ καὶ ἡ δουλεία ἐδίδαξαν καὶ ἐφρονημάτισαν τὸν Ἕλληνα. Κυρῖαρχοι καὶ ὑπόδουλοι ἔμειναν ἀσύνδετοι καὶ ἀνανάμικτοι πρὸς ἀλλήλους ὡς τὸ ἔλαιον καὶ τὸ ὕδωρ κατὰ τὴν ὠραίαν ἐκφρασιν τοῦ Παπαρρηγοπούλου. Καὶ ὅτε τὸ ἔθνος ἐξῆλθε τέλος καθημαγμένον ἀλλ' ἐλεύθερον ἐκ τοῦ μακροῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος πρὸς τὸν κατακτητὴν, ἐφάνη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κόσμου οἷονεὶ νέα τις πλάσις μετὰ τὴν διπλῆν βάπτισιν εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τὸ λουτρὸν τῶν αἱμάτων.

Τοιαύτη ἡ σημασία τῆς νέας Ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας.

Διὰ ταῦτα τὸ 393 ἀντιπροσωπεύει τὸ γῆρας καὶ τὴν παρακμήν, τὸ δὲ 1896 τὴν ἀνηβῶσαν νεότητα. Ἡ Ἑλλὰς τῆς διακοσιοστῆς ἐνενηκοστῆς τρίτης Ὀλυμπιάδος εἶνε ἡ Ἑλλὰς τῶν ἐρείπιων τοῦ παρελθόντος, τῶν μεγαλοδόξων ἀναμνήσεων, ἀλλὰ καὶ τῆς πάλης μεταξὺ εἰδώλων καὶ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀσυμφελέστου ἐθνικῆς ἐνότητος. Ἡ δ' Ἑλλὰς τῆς σήμερον εἶνε ἡ χριστιανικὴ πατρίς πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἡ κοιτίς καὶ ἐστία ὅλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἔχοντος πρὸς αὐτὴν ἐστραμμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς. Μνήμων τῆς δόξης τῆς ἀρχαίας τηρεῖ ἱερὰς τὰς μεγάλας τῆς ἀρχαιότητος ἀναμνήσεις, ἀλλὰ περιφρουρεῖ ἀκοίμητος καὶ τὰς ἐπιβλητικὰς ἀξιώσεις τῆς ἐθνικῆς ιδέας, ἣν ἐχάλκευσαν αἰῶνες ὅλοι συμφορῶν καὶ κοινῆς δουλείας καὶ κοινῶν ἐλπίδων καὶ πόθων κοινῶν. Ἐκ τῶν ἐρείπιων καὶ τῆς τέφρας ἀνέθαλον πόλεις ὠραῖαι, τὴν μακραίωνα πτωχείαν ἤρχισεν ἀντικαθιστῶσα ἐθνικὴ εὐπορία, ἀγαπωμένη βασιλικὴ δυναστεία συναγωνίζεται πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς τῆς ἐλευθέρας πανδήμου ψήφου τοῦ λαοῦ πρὸς ἕξαρσιν τῶν δυνάμεων τῆς χώρας καὶ περιφρούρησιν τοῦ ἐθνικοῦ ιδεώδους. Εἰς μάτην μεμφίμοιροι κατακρίνομεν τὰ πάντα, ἀνυπόμονοι καταδικάζομεν ἡμᾶς αὐ-

τούς, σπεύδοντες γινόμεθα αὐτοκατήγοροι τῆς ἐθνικῆς προόδου. Εἰσερχόμενοι τὴν 25ην Μαρτίου εἰς τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον ἔπρεπε νὰ ἀναλογισθῶμεν ὅτι εἴμεθα ὡς ἔθνος ἐν ὄλῳ εὐτυχέστεροι τῶν ἐξελαυνομένων τῷ 393 ἐκ τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἄλτεις ὑπὸ τῶν μαστιγοφόρων τοῦ Θεοδοσίου.

ΣΠΥΡ. Π. ΔΑΜΠΡΟΣ

Ἀπρίλιος τοῦ 1896.

Ἡ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

Τὴν ἀγαποῦσε σὰν τρελλός· μὰ ἡ ἄπονη καρδιά της σ' τὴ λαύρα τῆς ἀγάπης του λές κ' ἦταν ἀπὸ πέτρα. Μιὰ μέρα ποῦ τῆς ἄνοιγε τὰ σπλάγχνα του μὲ πόνο· γιὰ δεῖγμα τῆς ἀγάπης του τοῦ γύρεψε μιὰ χάρι : τὴν ἀκριβὴ μανοῦλα του νὰ πάη νὰ σκοτώσῃ καὶ τὴ καρδιά της ὑστερονὰ νὰ φέρῃ 'ς τὸ σκυλί της !

Κι' αὐτὸς δὲν ἄργησε πολὺ· τρελλός ἀπ' τὴν ἀγάπην τὴ δόλια τὴ μανοῦλα του πηγαίνει καὶ σκοτώνει, τῆς ξεριζώνει τὴν καρδιά καὶ τρέχει νὰ τὴν πάη 'ς τὴν πολυαγαπημένη του γιὰ δῶρο τοῦ σκυλιοῦ της· κ' ἐκεῖ ποῦ τρέχει, ξεγλυστρᾷ 'ς τὸ δρόμο, παραπέφτει, καὶ ἡ καρδιά τῆς μάνας του κυλιέται μὲς 'ς τὸ βοῦρκο.

Μὰ σὰν κυλίσθηκ' ἡ καρδιά, ἀκούσθη ποῦ μιλοῦσε, καὶ τοῦλεγε σὰν νὰ 'κλαιγε : «Μὴ χτύπησες, παιδί μου ;»

(Κατὰ τὸ γαλλικόν)

Σ.